

До спеціалізованої вченої ради ДФ 20 051.122
у Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата юридичних наук, професора, професора кафедри
кримінально-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ
Созанського Тараса Івановича на дисертацію
Карабін Євгеній Мирославович на тему:
«Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони
діяльності органів кримінальної юстиції», подану на здобуття ступеня
доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності теми дисертації. Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції відіграє важливу роль у зміцненні правопорядку та забезпеченні ефективного правосуддя. Вона визначає механізми захисту органів кримінальної юстиції від протиправних посягань, сприяє ефективному здійсненню правосуддя та забезпеченню верховенства права. В умовах сьогодення, зокрема зростання рівня злочинності, кіберзагроз та гібридних атак, питання охорони діяльності органів кримінальної юстиції набуває особливої значущості. Незахищеність працівників цих органів, а також відсутність ефективних механізмів протидії незаконному тиску та втручанням у їхню діяльність можуть негативно вплинути на правозастосовну практику та підірвати довіру суспільства до системи кримінальної юстиції.

Важливим чинником актуальності є євроінтеграційний курс України, який передбачає гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами, посилення незалежності судової влади, підвищення ефективності роботи прокуратури та правоохоронних органів, а також створення дієвих механізмів захисту їхньої діяльності. Імплементация рекомендацій Ради Європи, рішень Європейського суду з прав людини та найкращих світових практик є необхідною умовою формування дієвої кримінально-правової політики у цій сфері.

Окрім цього, цифровізація суспільства вимагає розробки нових підходів до кримінально-правового захисту органів кримінальної юстиції, зокрема в частині протидії кіберзлочинності, незаконному збору інформації про працівників цих органів, використанню цифрових технологій для впливу на правосуддя тощо.

Таким чином, дослідження кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції є актуальним, оскільки воно сприяє вдосконаленню правових механізмів захисту цієї діяльності, зміцненню правопорядку, а також підвищенню ефективності правоохоронних органів та судової влади в умовах сучасних загроз і викликів.

Ознайомлення з дисертацією та публікаціями за її темою дозволяє зробити висновок, що автор здійснив ґрунтовну наукову роботу на належному методологічному рівні. Загалом, представлена дослідницька праця має як теоретичну, так і практичну цінність для науки кримінального права, а її автор успішно вирішив поставлені завдання та досяг визначеної мети.

Здобувач детально проаналізував склад відповідного кримінального правопорушення, визначив його місце у кримінальному законодавстві та висвітлив ключові теоретичні й практичні аспекти застосування цієї правової норми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до «Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 рр.», що затверджені постановою президії НАН України від 30.01.2019 р. № 30. Тему дисертації затверджено Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 01.06.2021 р.). Дисертація виконана на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ступінь обґрунтованості наукових напрацювань, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлюється високим науковим ступенем та рівнем доведеності висновків та результатів дисертаційного дослідження. Ознайомлення із дисертацією дозволяє зробити висновок про те, що дослідження є самостійною, творчою, цілісною науковою роботою, яка

характеризується системним підходом до предмету дослідження. Метою дослідження автор визначив вивчення питань, пов'язаних із функціонуванням кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Для досягнення поставленої мети визначено сім завдань, які в цілому кореспондують з планом роботи та положеннями, викладеними у висновках, і успішно виконані дисертантом.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані чітко. Об'єктом дисертації є суспільні відносини з приводу функціонування кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Предмет дослідження кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Оцінка структури дисертації показує, що вона логічно пов'язана з визначеними метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження і передбачає висвітлення тих питань, які безпосередньо стосуються обраної автором теми. Дисертація складається з ілюстрації умовних позначень, вступу, трьох розділів, які включають у собі сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Автором дисертації проаналізовано значний обсяг наукових джерел, які безпосередньо стосуються проблематики наукового дослідження, актів чинного законодавства України, міжнародних інституцій (178 найменування на 22 сторінках).

Висновки та результати дослідження є достатньо обґрунтованими, оскільки вони отримані завдяки поєднанню спеціальних та загальних наукових методів, зокрема: порівняльно-правовий метод, герменевтичний метод. Загальнонаукові методи дедукції, індукції, аналізу, синтезу, були використані в процесі з'ясування наукових позицій щодо змістового наповнення юстиції, юстиційної діяльності, критеріїв її диференціації; виділення 19 кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції у якості спеціальної сфери; визначення переліку органів кримінальної юстиції, формулювання загальних та спеціальних запитів кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції, узагальнення і формулювання висновків та пропозицій.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження складають наукові праці українських та зарубіжних учених у галузі кримінального права, кримінального процесуального права, кримінології, теорії права та інших галузей системи права України.

Нормативно-правову базу дослідження склали, міжнародно-правові акти, закони і підзаконні нормативно-правові акти, що стосуються кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Є.М. Карабіна містить висновки та пропозиції, яким характерна наукова новизна та практична значущість. Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації, полягає в тому, що дисертація є першим в Україні дослідженням з проблем функціонування кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Дисертантом запропоновано низку нових положень, висновків і пропозицій, які виносяться на захист. Серед них варто відмітити те, що автором кримінальну юстицію визначено одночасно як 1) один із різновидів юстиційної діяльності, спрямованих на реалізацію правоохоронної функції держави та 2) об'єднувальну ознаку, що слугує підставою виділення окремої сфери кримінально-правової політики. Дисертантом визначено, що на основі поділу сфер кримінально-правової політики на загальні та спеціальні, встановлено критерії віднесення кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції до спеціальних сфер. Також у своїй роботі Є.М. Карабін побудував вертикально-горизонтальну модель рівнів кримінально-правової політики, в рамках якої об'єднано зовнішню та внутрішню політику (горизонтальна модель), загальнодержавний, регіональний та локальний рівень (вертикальна модель), і на підставі цього виділено наддержавний та державний (з відповідними підрівнями) рівні кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Слід також звернути увагу на те, що у дисертації доведено, що дорадчі органи є учасниками кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Варто вказати, що у дисертаційному дослідженні розглянуто значно більшу кількість положень, які підтверджують наукову новизну висновків, пропозицій та рекомендацій. А відтак, рецензована робота в повній мірі відповідає цьому критерію оцінювання.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження та наукових положень в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації обумовлюється, перш за все, активною апробацією результатів дисертаційного дослідження у наукових публікаціях Є.М. Карабіна у фахових наукових виданнях України та за її межами, в опублікованих тезах доповідей дисертанта на науково-практичних конференціях та ін. Так, основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи, викладено у 8 наукових публікаціях, з яких 3 наукові статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук, 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях та 2 наукові статті, що додатково відображають результати дисертації.

Основні положення дисертації, були оприлюднені шляхом виступів на Всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Івано-Франківськ, травень 2022), «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Івано-Франківськ, травень 2023 рр.); «Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців» (м. Івано-Франківськ, травень 2024).

Практичне значення одержаних результатів. Викладені у дисертації висновки та рекомендації можуть бути використані у:

– у законотворчій діяльності – для розробки узагальнень і пропозицій щодо вдосконалення формування та реалізації кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

– у правозастосовчій діяльності – з метою підвищення ефективності функціонування органів кримінальної юстиції.

– у науково-дослідній сфері – для подальшого вивчення спеціальних аспектів кримінально-правової політики загалом і питань охорони діяльності органів кримінальної юстиції зокрема.

– у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Кримінальне право» (Особлива частина), «Кримінально-правова політика», а також у підготовці наукової та навчально-методичної літератури.

Текстових запозичень у дисертації без посилання на джерело, інших елементів академічної недоброчесності у роботі не виявлено.

Оформлення дисертації. Дисертація оформлена відповідно до нормативних вимог і стандартів із дотриманням системності у викладенні матеріалу. Стиль, структура та зміст рукопису свідчать про високий професіоналізм дисертанта, його схильність до наукового аналізу, здатність ефективно використовувати літературні та нормативні джерела, а також формувати на їх основі власні теоретичні й практичні висновки та рекомендації. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації загалом відзначаються логічною послідовністю, аргументованістю та завершеністю.

Зауваження і дискусійні пропозиції, які викладені в дисертації.

Позитивна оцінка рецензованої дисертації не виключає наявності в дисертації Є.М. Карабіна, як і в будь-якій значній за обсягом і кількістю досліджуваних проблем науковій праці, окремих суперечливих або дискусійних положень, котрі потребують додаткової аргументації або пояснень здобувача освітньо-наукового ступеня під час прилюдного захисту.

1. В положення новизни, зокрема там де зазначено як вперше (стор.20), дисертант пише: доведено, що дорадчі органи є учасниками кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності кримінальної юстиції. Таке твердження видається суперечним і потребує, що найменше наведення додаткового обґрунтування, адже в самій роботі (стор.134-137) лише названо окремі з цих дорадчих органів та зазначено, що вони не можуть ні формувати, ні реалізовувати кримінально-правову політику, а лише мають вплив на ці процеси.

2. Пропонуючи поділ юстиції на види (стор.64-65), ніби то за одним критерієм, автор наводить пропонований перелік видів правосуддя. Однак, насправді використано мабуть таки два критерії (галузевий і за суб'єктом реалізації). У зв'язку з цим, виникає питання не лише щодо правильності, а й в доцільності

такого поділу про що сам автор пише далі. Під час публічного захисту хотілося б почути позицію автора і можливо додаткові аргументи на її користь.

3. В роботі пропонується використовувати поняття «орган правопорядку», як запозичений на основі європейського досвіду. На стор.121-124 ведеться дискусія про розуміння поняття «органи правопорядку» в нашій правоохоронній системі у результаті чого робиться висновок, що використання цього терміну є цілком виправданим, однак не наведено жодного власного аргументу.

4. Визначаючи перелік правоохоронних органів дисертант скромно послуговується лише Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», де на жаль визначено не повний перелік правоохоронних органів, зокрема там немає Державного бюро розслідування (приналежність якого вказано в самому законі про цей орган), немає митниці, яка наділена такими функціями, про що автор писав досліджуючи закордонний досвід. У зв'язку з цим, хотілося б почути позицію автора щодо доцільності нормативного закріплення переліку служб і органів, які є правоохоронними або виконують такі функції, і критерії їх віднесення до правоохоронних органів.

5. Дисертант у положеннях новизни у частині набули подальшого розвитку стверджує про розуміння важливості ідеології кримінально-правової політики для забезпечення ефективної діяльності органів кримінальної юстиції. Хотілося б почути додаткові аргументи на користь цієї позиції, а також відповідь на питання хто повинен визначати цю ідеологію?

Водночас зауваження мають здебільшого уточнюючий характер і не змінюють загальної позитивної оцінки проведеного дослідження. Вони спрямовані на залучення автора до наукової дискусії та врахувати зазначені зауваження у подальшій роботі над досліджуваною проблематикою.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота Є.М. Карабіна на тему «Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції», подана на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. В ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні

проблем правового регулювання кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

2. Дисертація Є.М. Карабіна на тему «Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2019 р. № 283), вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 р. № 759) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор, Карабін Євген Мирославович, на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

**кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін навчально-наукового інституту
права та правоохоронної діяльності
Львівського державного університету
внутрішніх справ**

Тарас СОЗАНСЬКИЙ